

tehničari. Međutim, ona je predstavljala objektivni izraz snage u razvoju oružanih snaga revolucije, pošto je rešenost masa za borbu neprekidno prevazilazila raspoložive mogućnosti u naoružanju i drugim sredstvima. Taj faktor je uticao na razvoj mase. Ali ako se u oružanom ustanku dešavaju obratne stvari, naime, ako na raspolaganju ima više oružja nego ljudi spremnih da se bore, to je realan dokaz njegove slabosti...

MITJA RIBIČIČ

O koncepciji opštenarodne odbrane

(»VOJNO DELO« br. 2/69)

...Kada danas teoretski pokušamo objasniti fenomen naše opštenarodne odbrane, mislim da ne bi bilo naučno tvrditi da se radi o nekoj principijelno novoj teoriji. Izvor ove teorije nalazi se u naučnom socijalizmu, u teoriji klasika marksizma. Mislim da se u izgradnji našeg društveno-političkog sistema, samoupravnog socijalizma, samo vraćamo ka nekim izvorima teorijskih načela i pogleda klasika marksizma koji su nikli i razvijali se zajedno sa radničkom klasom i njenim političkim pokretom.

Kad je radnička klasa postala ozbiljna politička snaga i svestan faktor u savremenom svetu, kad je počela ostvarivati svoju rukovodeću ulogu u klasnoj političkoj borbi, morala je da izgrađuje svoj koncept odnosa prema ratu i miru kao društvenoj pojavi i sredstvu klasne političke borbe. U tom pogledu se ova teorija oslanja na Marksove, Engelse i Lenjinove poglede i saznanja o odnosu radničkog pokreta prema ratu ili miru i na ulogu oružane sile u revoluciji.

Kada danas razvijamo svoju koncepciju narodne odbrane, onda je to, pre svega, stvar naših pogleda i saznanja na odnose u savremenom svetu, poglavito, o stepenu razvitka socijalizma i njegovih objektivnih protivrečnosti. Drugim rečima, mi gradimo svoju koncepciju narodne odbrane oslanjajući se, pre svega, na iskustva naše revolucije, na našu praksu i uslove razvoja društva, a koja nije ništa drugo nego sinonim za Marksov i Lenjinov pojam — naoružani narod.

Drugo, po mom mišljenju, fundamentalno ishodište za našu koncepciju narodne odbrane je naš pristup, naši pogledi na rešavanje akutnih problema u međunarodnim odnosima i odnosa među socijalističkim zemljama. Socijalistička Jugoslavija i Savez komunista, polaze od toga da je mir jedan od osnovnih preduslova za izgradnju socijalizma. Stoga svaka intervencija, svaki pokušaj nametanja politike nasilnim metodima, svako nametanje svoje volje, neizbežno mora imati antisocijalistički karakter i predstavlja reakcionaran akt. U tom smislu je stav Jugoslavije u pogledu intervencije u Čehoslovačkoj kristalno jasan i principijelan. On se, naime, sastoji u tome kako je rekao drug Tito, da, čak i kada bismo morali otpisati Čehoslovačku kao socijalističku zemlju, bila bi manja šteta za stvar socijalizma u svijetu i međunarodnog radničkog pokreta, nego što je ima intervencija snaga Varšavskog pakta. To je stav koji ima historijski značaj za radnički pokret i njegov odnos prema agresiji.

Dakle, suverenitet jedne zemlje, pravo naroda i radnih ljudi, radničke klase, da sami odlučuju o svojoj sudbini, o svom putu u izgradnji socijalizma, o svojim unutrašnjim odnosima — to je aksioma savremenog socijalizma. Bez toga ne može biti socijalizma. Takvo shvatanje odražava naše poglede i naše odnose prema savremenom socijalizmu. Na tome se zasniva naša koncepcija opštenarodne odbrane. Ona je u tom pogledu potpuno jasna i, što je osnovno, proizilazi iz naših društvenih samoupravnih odnosa i povezana je sa našim unutrašnjim društvenim sistemom i zadacima dalje socijalističke izgradnje zemlje. Ona, znači, i nije samo funkcija političkog sistema, nego i faktor razvoja. Što se više razvija na samoupravnoj osnovi, to više postaje unutrašnja snaga samog sistema.

Izgleda da se danas najviše javljaju nerazumevanja u pogledu sastava, odnosa, mesta, uloge i zadataka jedinstvenih oružanih snaga naše zemlje i, u vezi s tim, u pogledu nekih aspekata međunarodnih odnosa. Mislim da je to nerazumevanje nacionalnog pitanja u Jugoslaviji, kao suštine našeg ustavnog poretka, nerazumevanje čak onih osnova na kojima je nikla i izgradila se naša socijalistička zajednica.

Naša socijalistička revolucija imala je duboko klasni karakter u kojoj je radnička klasa, na čelu sa KPJ, izvojevala vlast. Ali istovremeno ova socijalistička revolucija bila je i nacionalna, revolucija u kojoj su se narodi Jugoslavije borili za svoju nacionalnu slobodu i suverenitet. To je do sada, bar izgleda, jasno. Ali revolucija se konzekventno nastavlja. Njene nove etape prate novi fenomeni koji izazivaju nerazumevanje, otpore, pa i konfliktne situ-

acije. Trebalo bi da naše društvo, njegove subjektivne snage, naša naučna misao, učine odlučujuće napore da se brže prevazilaze ova nerazumevanja oko pitanja centralizacije i decentralizacije u našem sistemu. Isto tako bi bilo dobro i neophodno da se kod svih svesnih snaga u Armiji te stvari malo više razjašnjavaju na naučnoj osnovi.

Na tom području postoje mnoga neshvatanja i u pogledu pitanja — šta je to jugoslovenstvo, da li je ono protiv nacionalnog osećanja itd.? Tu se mnogo brka nacionalna svest, svest koja odražava nešto progresivno i treba da dođe do izražaja u daljem socijalističkom razvitku; da može da crpe svoju snagu na razvitku vlastite nacije, na njenom kulturnom i ekonomskom stvaralaštvu, na razvijanju svih potencijala svoje nacije. To ne bi trebalo da se brka sa nacionalizmom, šovinizmom, sa svim recidivima starog buržoaskog i kapitalističkog društva, na liniji onih iskustava koja smo imali u staroj Jugoslaviji, toj tamnici naroda.

Mislim da bi u tom pogledu bilo dobro da jednom jasno kažemo da je već sam samoupravni sistem oblik samoopredeljenja nacije. Samoupravljanje znači, po mom mišljenju, realizaciju principa samoopredeljenja u našem socijalističkom društvu. Samoupravljanje ne negira prava nacije na vlastitu državu, ono uključuje elemente državnosti u politički sistem, ono daje suverenitetu pravu društvenu sadržinu. Tu je pun suverenitet demokratski organizovanog društva u kome su radni ljudi — samoupravljači stvarni gospodari svoje zemlje. I u tom smislu nacije i narodnosti mogu preko samoupravnog mehanizma da izražavaju sve svoje atribute ekonomskog, društvenog, kulturnog napretka — uključujući puno izražavanje svoje kulture, jezika i svih prava koja naši narodi imaju u našem samoupravnom sistemu, podrazumevajući i pravo na odbranu zemlje.

Ako bismo u tom pogledu dopustili postojanje makar i najmanjeg elementa koji bi odvajao ovu nacionalnu svest i punu slobodu naroda i narodnosti od samoupravnog sistema, to bi vodilo reakcionarnom rezultatu. Za to možemo da kažemo da je koncepcija opštenarodne odbrane i uloga oružanih snaga u toj koncepciji instrument našeg samoupravnog društva u kojoj je sadržana borba za nacionalnu nezavisnost i suverenitet naših nacija. Ona nije tuđe srce u ovom našem telu. Ona u tome mora biti sadržana. Jasno je da to uvek ističemo. U svim našim rezolucijama je vrlo jasno rečeno — da naši narodi istovremeno brane i samoupravni socijalistički društveni sistem kao najveću tekovinu radnog čoveka, i nacionalni suverenitet i svoju nacionalnu nezavisnost, svoju punu suverenost.

U današnjem svetu, kada se javljaju sumnjive teorije o ograničenom suverenitetu, moramo da damo naš odgovor na sva ova, kao i mnoga druga pitanja.

Posmatrajući je sa tog aspekta, smatram da je naša opštenarodna odbrana istovremeno integralni deo našeg samoupravnog socijalističkog društva, da odražava odlučnost i rešenost radnih ljudi, naroda i narodnosti Jugoslavije da brane svim sredstvima i snagama svoju slobodu, nezavisnost i suverenitet Jugoslavije i sve tekovine oslobodilačkog rata i revolucije naroda Jugoslavije. Dakle, društvena sadržina ovih naših odbrambenih napora je odbrana naših društvenih socijalističkih odnosa i pune suverenosti naroda i narodnosti u okviru socijalističke Jugoslavije. Mislim da je ovaj zadatak kod nas najviši cilj narodne odbrane, a da su radni ljudi subjekt svih samoupravnih prava i prava na odbranu zemlje.

Radni ljudi izgrađuju ovu koncepciju, oni su nosioci svih napora, a narod i nacija su u tom pogledu faktor koji se kod nas odražava kroz federativnu strukturu. Ne bismo smeli prihvatiti argument, da se naše republičke strukture poklapaju do kraja sa nacionalnim granicama, pošto i inače nigde nema čistih nacionalnih granica, jer nema ni jedne države gde bi nacionalna struktura bila čista. Prema tome, tu treba da budemo jasni, da polazimo od toga da su radni čovek i samoupravljač osnovni subjekt, a da je nacija onaj faktor koji preko svojih republičkih organa, u svojoj užoj društvenoj zajednici preko svojih samoupravnih organizama, kreira koncepciju opštenarodne odbrane i istovremeno stvara sredstva za očuvanje svoje nacionalne suverenosti i nezavisnosti.

Upravo na taj način opštenarodna odbrana postaje briga celog društva jer radni ljudi i svaka društveno-politička zajednica, narodi i narodnosti u njoj, imaju tačno određeno mesto, ulogu i obaveze. Te obaveze i uloga proizlaze iz vlastitih interesa svake nacije. Kao što je dužnost i samoupravljačko pravo radnih ljudi da proizvode, stvaraju i odlučuju o svim društvenim poslovima, tako je i njihovo pravo da brane ono što stvaraju, da brane zemlju i stečene socijalističke tekovine. Pri tome je jasno da zemlju ne brani Armija sama, već ceo narod, i, pre svega, radnička klasa.

Prema tome, dileme oko stvaranja nacionalnih armija nemaju nikakvog stvarnog osnova u našem društvu, pošto narodi već imaju svoju armiju, stvorenu u revoluciji i zajedničkim naporima i žrtvama, kao instrument odbrane nacionalne slobode i punog suvereniteta, to jest prava na vlastiti put u socijalizam i stvaranje takvog političkog sistema koji odgovara interesima i težnjama naših naroda

i radnih ljudi. U savremenim međunarodnim uslovima u blokovskom antagonizmu i širenju aspiracija velikih sila po novim interesnim područjima, integritet Jugoslavije predstavlja jedinu sigurnost za sve narode i narodnosti naše zemlje. Tu treba tražiti društvene uzroke za onaj veličanstveni talas radnih ljudi, svih naroda i narodnosti Jugoslavije, a naročito mlade generacije posle one presudne avgustovske noći u Pragu. U tome treba tražiti odgovor — zašto svi delovi naše zemlje jednako odlučno reaguju kad god neko spolja pritiska na ovaj ili onaj deo socijalističke zajednice (na primer, poslednji napadi na suverenitet makedonske nacije, nacionalistički izgredi na Kosovu). Konceptija narodne odbrane izražava najdublje jedinstvo naših naroda u odbrani zemlje, jedinstvo armije i naroda.

U nekim sferama našeg društvenog života naši narodi nužno i svesno prenose funkcije od zajedničkog interesa na organe federacije. Stvarni odnosi se zasnivaju sve više na tome da za te zajedničke funkcije snose odgovornost i republike. Narodima Jugoslavije je jasno da su nacionalna nezavisnost i suverenitet svakog naroda i narodnosti mogući samo u jedinstvenoj zajednici Jugoslaviji, da ni jedan narod bez drugog ne može sam biti slobodan. Bez pune slobode i nezavisnosti svih naroda Jugoslavije nema slobode ni za pojedinog od njih.

Samo u tom kontekstu bilo bi ispravno posmatrati ulogu i zadatke JNA kao faktora samoupravnog društva, koji je zajedno sa celokupnom oružanom snagom društva garancija očuvanja nezavisnosti čitave društvene zajednice i svake nacije posebno. Zato je konceptija opštenarodne odbrane svesrdno prihvaćena u Armiji, naročito od strane starešinskog kadra, i Armija treba da bude stalno prisutna u izgrađivanju te koncepcije. Starešinski kadar iz Armije treba da da najveći doprinos realizaciji koncepcije narodne odbrane.

Isto onako kao što izgrađujemo naš jedinstveni društveno-politički i samoupravni sistem, jedinstven ekonomski sistem, na tim osnovama treba da izgrađujemo i jedinstven sistem odbrane. Prema tome, jačanje prava i odgovornosti republika, opština, radnih organizacija i društvenih samoupravnih subjekata ne znači razbijanje jedinstva sistema, već njegovu izgradnju na novim, višim samoupravnim osnovama. Konceptija narodne odbrane je element integracije našeg društva. To je proces prenošenja samoupravnih prava odlučivanja na neposredne proizvođače koji postaju osnovni faktori odlučivanja u svim sferama društvenog života. Drugim rečima, to je produbljivanje samoupravnih elemenata i u ostvarivanju klasič-

nih državnih funkcija kao što su: spoljna politika, narodna odbrana, bezbednost samoupravnih zajednica, zaštita slobode i prava građana i sl. Stoga, čini se, bilo bi ispravno kazati da je put ka realizaciji koncepcije narodne odbrane proces kao svaki drugi društveni proces, na primer, proces sprovođenja društvene i privredne reforme. Zato on traži puno angažovanje svesnih snaga društva, u čijem angažovanju Savez komunista u celini i komunisti u Armiji imaju posebno istaknutu ulogu...

VIKTOR BUBANJ

Osnovi vojne doktrine i strategije oružanih snaga SFRJ

(»VOJNO DELO« br. 5/71)

... Evo nekoliko fundamentalnih principa koji su ugrađeni u osnovu naše vojne doktrine, svih postupaka koji predstavljaju bazu za celokupnu vojnoteorijsku aktivnost i ratnu praksu.

1. *Oružani otpor je glavni i osnovni vid otpora u opštenarodnoj odbrani.* Ovaj princip nije slučajno stavljen na prvo mesto. On je na čelu zato da bi se što uspešnije i potpunije razbilo kolebanje i špekulativna razmišljanja, koja su nastala paralelno sa diskusijom o koncepciji, u vreme kada se raspravljalo o raznim mogućnostima odbrane nezavisnosti Jugoslavije i malih zemalja uopšte, kada su se analizirale razne mogućnosti i faktori odbrane, a čija je suština u tome da oružani otpor ne mora baš uvek biti glavni oblik odbrane od vojnog napada agresora.

Da bismo sprečili svaku špekulaciju i dvoumljenje, što bi bilo pogubno za naše odbrambene napore, mi smo taj princip izričito formulisali i stavili na čelo svih naših dokumenata. Kratko rečeno, svaki agresor na našu zemlju treba da zna da će naići, uz sve drugo i pre svega, na *jedinstven oružani otpor svih naroda i narodnosti — celog društva.* A kad podvlačimo da je to jedan od vidova otpora, to samo znači da će se paralelno sa pružanjem oružanog otpora koristiti i sve druge mogućnosti, svi drugi vidovi otpora, a oni svi zajedno predstavljaju *totalan napor našeg društva* protiv moguće agresije.